

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 12.7.2006
COM(2006) 372, galīgā redakcija

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS PADOMEI, EIROPAS PARLAMENTAM, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

Tematiska stratēģija par pesticīdu ilgtspējīgu lietošanu

{COM(2006) 373 galīgā redakcija}
{SEC(2006) 894}
{SEC(2006) 895}
{SEC(2006) 914}

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS PADOMEI, EIROPAS PARLAMENTAM, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

Tematiskā stratēģija par pesticīdu ilgtspējīgu lietošanu

(Dokuments attiecas uz EEZ)

SATURS

1.	Ievads	3
1.1.	Vides problēmas apraksts.....	3
1.2.	Spēkā esošais tiesiskais regulējums	3
1.3.	Tematiskās stratēģijas sagatavošana	4
2.	Situācijas novērtējums	5
3.	Tematiskās stratēģijas mērķi.....	6
4.	Rīcība un metodes: pasākumi, kas veido tematisko stratēģiju.....	7
4.1.	Jauni pasākumi, kurus nevar iestrādāt esošajos instrumentos.....	7
4.2.	Pasākumi, kurus var vislabāk iestrādāt jau esošajos instrumentos	9
4.3.	Pasākumi/ darbības, kas šobrīd nav ierosināti kā tematiskās stratēģijas daļa, bet ko varētu atkārtoti izvērtēt vēlāk.....	10
5.	Sagaidāmie rezultāti un ietekme	11
6.	Nākamie soļi	11

1. IEVADS

1.1. Vides problēmas apraksts

Pesticīdi, kuriem galvenokārt pieskaitāmi augu aizsardzības līdzekļi¹ un biocīdi, ir paredzēti iedarbībai uz dzīvo organismu pamatprocesiem, tāpēc ar tiem var nonāvēt vai ierobežot kaitīgos organismus, piemēram, kaitēkļus. Vienlaikus šie produkti var nevēlamā veidā ietekmēt citus organismus, kas nav lietotā produkta mērķa grupa, un kaitēt cilvēka veselībai un vides kvalitātei. Pesticīdu lietošanas ekonomiskais ieguvums ļauj sabiedrībai zināmā mērā samierināties ar to lietošanas iespējamo risku, jo augu aizsardzības līdzekļi cita starpā palīdz nodrošināt stabilus kvalitātīvu, cenu ziņā pieejamu un veselīgu lauksaimniecības produktu krājumus.

Jau ilgu laiku pesticīdu lietošanu regulē lielākajā daļā dalībvalstu un Kopienā². Gadu gaitā ir radīta sīki izstrādāta sistēma, lai izvērtētu ar pesticīdu lietošanu saistīto apdraudējumu cilvēka veselībai un videi.

Par spīti visiem pūliņiem ierobežot ar pesticīdu lietošanu saistīto risku un izvairīties no nevēlamas ietekmes, vidē (īpaši augsnē, gaisā un ūdenī)³ vēl arvien ir atrodami nevēlami atsevišķu pesticīdu daudzumi, bet lauksaimniecības produktos⁴ – atliekas, kas pārsniedz noteikto maksimāli pieļaujamo līmeni.

Tādēļ, cik vien iespējams, ir jāsamazina ar pesticīdu lietošanu saistītais iespējamais risks cilvēkiem un videi, līdz minimumam samazinot vai likvidējot, kur iespējams, saskares iespējas un veicinot pētniecību par mazāk kaitīgām, tai skaitā neķīmiskām, alternatīvām iespējām un to izstrādi.

1.2. Spēkā esošais tiesiskais regulējums

Pieņemot Sesto vides rīcības programmu (*6th Environment Action Programme* jeb *6 EAP*)⁵, Eiropas Parlaments un Padome atzina, ka ir vēl vairāk jāsamazina pesticīdu, īpaši augu aizsardzības līdzekļu, ietekme uz cilvēka veselību un vidi. Tika uzsvērta nepieciešamība panākt pesticīdu ilgtspējīgāku lietošanu un izteikts mudinājums ievērojami samazināt gan pesticīdu lietošanu vispār, gan ar to saistītos riskus, vienlaikus tomēr nodrošinot nepieciešamo kultūraugu aizsardzību.

Lai to panāktu, Sestajā vides rīcības programmā ieskicēta divpakāpju pieeja:

1. pilnīga atbilstošā tiesiskā regulējuma ieviešana un pārskatīšana⁶;
2. tematiskas stratēģijas par pesticīdu ilgtspējīgu lietošanu izstrāde.

Kopienas reglamentējošie noteikumi par pesticīdiem īpašu uzmanību pievērš pesticīdu laišanaī tirgū un šādu produktu dzīves cikla beigām.

---

¹ Definīcijas atrodamas šā paziņojuma tehniskajā pielikumā.

² Sākotnējās Kopienas direktīvas, ar kurām regulē augu aizsardzības līdzekļus, pieņemtas jau 1979. gadā.

³ EUREAU viedoklis „*Keeping Raw Drinking Water Resources Safe from Pesticides*” (Dzeramā ūdens resursu aizsargāšana no pesticīdiem), 2001. g.

⁴ Ziņojumi lasāmi tīmekļa vietnē:

⁵ http://europa.eu.int/comm/food/fs/inspections/fnaoi/reports/annual_eu/index_en.html

⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 22. jūlija lēmums Nr. 1600/2002/EK, ar ko nosaka Sesto Kopienas vides rīcības programmu – OV L 242, 10.9.2002, 1. lpp.

⁶ Sestajā vides rīcības programmā ir atsauce tikai uz tiesisko regulējumu attiecībā uz augu aizsardzības līdzekļiem.

Svarīgākie tiesību akti, kas attiecas uz augu aizsardzības līdzekļiem, ir:

1. Direktīva 91/414/EEK par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū⁷,
2. Regula (EK) Nr. 396/2005, ar ko paredz maksimāli pieļaujamās pesticīdu atlieku līmeņus augu un dzīvnieku izcelsmes pārtikā un barībā⁸.

Direktīvu 91/414/EEK mērķis ir novērst risku tā izcelsmes vietā, šim nolūkam izmantojot visaptverošu riska analīzi par katru aktīvo vielu un šo vielu saturošo produktu pirms piešķir atļaujas lietot. Tādējādi atļaujas piešķiršana par augu aizsardzības līdzekli konkrētam lietojumam nozīmē, ka ir pierādīts: normālos lietošanas apstākļos šis lietojums nerada nepieņemamu ietekmi uz cilvēka un dzīvnieku veselību un vidi. Regula (EK) 396/2005 nosaka maksimālos aktīvo vielu atlieku līmeņus augu un dzīvnieku izcelsmes produktos, lai ierobežotu saskarsmes iespējas patērētājiem pārtikas aprites ķēdes beigās. Monitorings attiecībā uz noteikto maksimālo atlieku līmeni ir svarīgs instruments, lai novērtētu, vai profesionāli lietotāji ES (piemēram, lauksaimnieki) pareizi piemērojuši ieteikumu un ierobežojums, kas aprakstīti dalībvalstu izdotajās augu aizsardzības līdzekļu atļaujās.

Ar Direktīvu 98/8/EK⁹ ir ieviesta līdzīga novērtējuma sistēma attiecībā uz biocīdiem produktiem, jo šis dokuments dalībvalstīm pirmo reizi prasīja ieviest tiesību aktus par biocīdiem produktiem.

Viens no tiesiskā regulējuma trūkumiem ir tas, ka gandrīz nemaz nav izskatīta faktiskās lietošanas fāze, kas ir galvenais elements, lai izvērtētu pesticīdu radīto vispārējo risku. Tādēļ ar tematisko stratēģiju tiek ierosināti pasākumi, lai šo trūkumu novērstu un lai radītu saskaņotu un viendabīgu vispārējas politikas satvaru.

1.3. Tematiskās stratēģijas sagatavošana

Saskaņā ar Sesto vides rīcības programmu, tematiskās stratēģijas ir jāizstrādā divpakāpju procesā, iesaistot visas ieinteresētās personas. Pieņemot paziņojumu “Ceļā uz tematisko stratēģiju par pesticīdu ilgtspējīgu lietošanu”, Komisija uzsāka plaša mēroga konsultācijas¹⁰.

Paziņojumā, ņemot vērā sagatavošanās pētījumus, tika uzsvērti esošā likumiskā pamata trūkumi attiecībā uz pesticīdu dzīves cikla lietošanas posmu. Paziņojumā bija detalizēts izklāsts par pesticīdu lietošanas priekšrocībām un trūkumiem (tas apskatīts šim paziņojumam pievienotajā ietekmes novērtējumā), svarīgāko risinājamo jautājumu saraksts un tika piedāvāti iespējamie pasākumi gan attiecībā uz lietošanas posmu, gan to, kā mainīt vērojamas negatīvās tendences.

Konsultācijās piedalījās Eiropas Parlaments, Padome, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja, Reģionu komiteja, kā arī ražotāju, patērētāju, lauksaimnieku organizāciju un sabiedrības pārstāvji. Tika saņemtas vairāk nekā 150 atbildes no dažādiem respondentiem¹¹. Vēl 2002. gada 4. novembrī Komisija sarīkoja konferenci, kurā piedalījās vairāk nekā

⁷ OV L 230, 19.8.1991., 1. lpp.

⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes 2005. gada 23. februāra Regula (EK) Nr. 396/2005, ar ko paredz maksimāli pieļaujamās pesticīdu atlieku līmeņus augu un dzīvnieku izcelsmes pārtikā un barībā (OV L 70, 16.3.2005., 1. lpp.).

⁹ OV L 123, 24. 4. 1998., 1. lpp.

¹⁰ COM(2002) 349.

¹¹ Iesniegtās atbildes var lasīt: <http://www.europa.eu.int/comm/environment/ppps/home.htm>

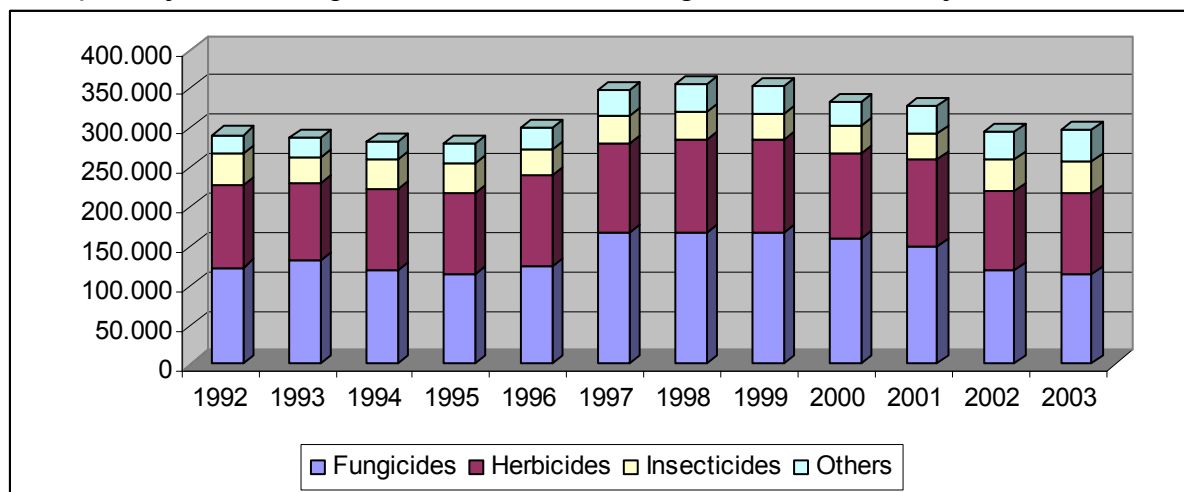
190 dalībnieki, pārstāvot visas ieinteresētās personas¹². Komisijai rīkojot sanāksmes (piemēram, par izsmidzināšanu no gaisa) un piedaloties dažādās konferencēs par specifiskiem jautājumiem (piemēram, iedarbības salīdzināmības novērtēšana/ aizstāšanas princips, lietošanas iekārtas, IAA/IKA¹³), konsultāciju process turpinājās. Turklāt Komisija atklāja brīvu apspriedi internetā un saņēma 1800 atbildes¹⁴.

Ierosinātās stratēģijas mērķi un daudzi no iespējamajiem pasākumiem guva plašu atbalstu. Sīkāks konsultāciju procesa kopsavilkums ir ietekmes novērtējumā¹⁵.

2. SITUĀCIJAS NOVĒRTĒJUMS

Pesticīdu plašā izmantošana radījusi tikpat plaši izplatītu uzskatu, ka tie ir mūsdienīgas zemkopības sistēmas svarīga sastāvdaļa, jo pesticīdu lietošana rada tiešas priekšrocības (īpaši lauksaimniekiem). Piemēram, augu aizsardzības līdzekļi maksimāli palielina ražu, vienlaikus samazinot darbaspēka ieguldījumu.

Par spīti esošajām politikām un tiesību aktiem, kas domāti cilvēka veselības un vides aizsardzībai, statistikas dati liecina¹⁶, ka faktiskais pesticīdu patēriņš un augu aizsardzības līdzekļu lietojums ES laikposmā no 1992. līdz 2003. gadam nav samazinājies.

1. attēls: aktīvo vielu pārdošana (tonnās) ES–15

Arī tādu pārtikas un dzīvnieku barības paraugu skaits, kuros pesticīdu atliekas pārsniedz noteiktos maksimāli pieļaujamos līmeņus, laikposmā no 1996. gada līdz 2003. gadam nav samazinājies: tas ir nedaudz palielinājies un paliek aptuveni 5 % robežās, liecina dalībvalstu un Komisijas pašreiz veiktais monitorings¹⁷.

¹² Konferenču dokumenti un citi materiāli ir lasāmi:

<http://europa.eu.int/comm/environment/ppps/home.htm>

¹³ Integrēta augu aizsardzība/ Integrēta kultūraugu apsaimniekošana.

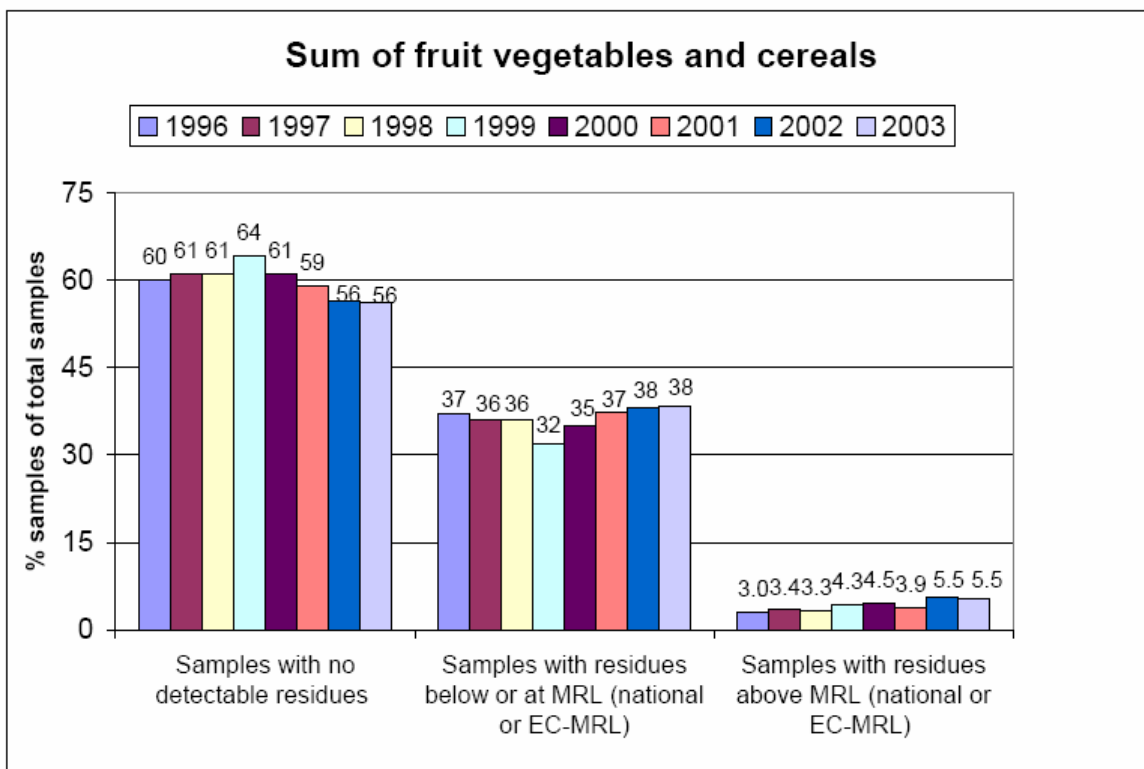
¹⁴ Atbildes pieejamas tīmekļa vietnē: http://europa.eu.int/comm/environment/ppps/pdf/stats_consult.pdf

¹⁵ Ziņojums par ietekmes novērtējumu attiecībā uz tematisko stratēģiju par pesticīdu ilgtspējīgu lietošanu, Komisijas darba dokuments SEC (2006) 894.

¹⁶ Eurostat un Eiropas kultūraugu aizsardzības asociācijas dati.

¹⁷ Ziņojumi lasāmi tīmekļa vietnē:

http://europa.eu.int/comm/food/fs/inspections/fnaoi/reports/pesticides/index_en.html

2. attēls: rezultāti, kas ir iegūti ES-15, pārbaudot pesticīdu atlieku līmeni augļos, dārzeņos un graudaugos

3. TEMATISKĀS STRATĒGIJAS MĒRĶI

Augošā patērētāju un sabiedrības informētība par iespējamiem riskiem, kas saistīti ar pesticīdu lietošanu, nesēn likusi sākt rīkoties vairākiem mazumtirdzniecības un valdību pārstāvjiem un Kopienai veikt attiecīgus pasākumus, lai veicinātu tādu zemkopības sistēmu un kaitēkļu apkarošanas metožu izmantošanu, kurā ierobežo augu aizsardzības līdzekļu lietošanu vai paaugstina tās efektivitāti, piemēram, bioloģisko lauksaimniecību, integrēto augu aizsardzību, vai audzēt pret augu slimībām un kaitēkļiem izturīgāku šķirņu kultūraugus. Svarīgi ir veicināt pesticīdu racionālu un precīzu lietošanu, kā arī atbilstošas kultūraugu un augsnes uzturēšanas metodes.

Nodrošinot labāku apmācību un izglītību, ir svarīgi uzlabot pesticīdu lietotāju uzvedību (tas jo īpaši attiecas uz profesionāliem lietotājiem), kuri ir atbildīgi par daudziem nepareizas vai pārmērīgas lietošanas gadījumiem.

Pesticīdu izsmidzināšanas aprīkojuma kvalitātes un efektivitātes uzlabošana ir nepieciešama, lai pesticīdu lietotāji varētu panākt optimālu apstrādes efektivitāti, tādējādi iespējami samazinot nevēlamu ietekmi uz cilvēka veselību un vidi.

Jāatceras, ka uz pesticīdu lietošanu gan tieši, gan netieši attiecas tiesību akti citās politikas jomās, piemēram, ūdens resursu jomā, lauksaimniecībā, strādājošo darba aizsardzības jomā un pētniecībā. Šī tematiskā stratēģija ļaus izstrādāt horizontālu, vairāknozaru pieeju, kas būtu krietni pārāka par salīdzinoši šauru darbības jomu, kāda raksturīga specifiskajiem juridiskajiem instrumentiem.

Tematiskās stratēģijas specifiskie mērķi vispārējo mērķu sasniegšanai ir šādi:

- a) samazināt pesticīdu lietošanas radītos draudus un risku cilvēka veselībai un videi,
- b) uzlabot pesticīdu lietošanas un izplatīšanas kontroli,
- c) samazināt kaitīgo aktīvo vielu līmeņus, tai skaitā aizstājot visbīstamākās vielas ar mazāk kaitīgām (arī neķīmiskām) alternatīvām,
- d) veicināt tādas zemkopības metodes, kas paredz būtiski samazināt pesticīdu lietošanu vai arī pilnīgi atteikties no tās, popularizēt labas prakses kodeksus, kā arī izskatīt iespēju piemērot finanšu instrumentus,
- e) izveidot caurskatāmu sistēmu, kas ļautu darīt zināmus panākumus stratēģijas mērķu īstenošanā, kā arī kontrolēt paveikto, tai skaitā izstrādājot piemērotus indikatorus.

Tikai pēc 2006. gada, kad tiks pabeigti pirmie novērtējumi par aktīvajām vielām, kuras izmanto biocīdos, varēs novērtēt, kāda ietekme ir tiesību aktiem par biocīdiem produktiem. Pašreiz ne Komisijai, ne dalībvalstīm nav pietiekamu zināšanu un pieredzes, lai attiecībā uz biocīdiem produktiem ierosinātu turpmākus pasākumus. Šī situācija būtu jāpārskata 2007. gada laikā, ņemot vērā iespēju izskatīt šādus pasākumus.

Tāpēc, pamatojoties uz Sestajā vides rīcības programmā izvirzītajiem mērķiem un ņemot vērā, ka augu aizsardzības līdzekļi ir vissvarīgākā pesticīdu grupa, tematiskajā stratēģijā par pesticīdu ilgtspējīgu lietošanu tikai pagaidām galvenā uzmanība ir pievērsta vienīgi šiem produktiem. Tematiskās stratēģijas darbības spektru nākotnē varētu arī paplašināt, ja būtu nepieciešami līdzīgi pasākumi attiecībā uz biocīdiem produktiem.

4. RĪCĪBA UN METODES: PASĀKUMI, KAS VEIDO TEMATISKO STRATĒGIJU

Tematisko stratēģiju par pesticīdu ilgtspējīgu lietošanu veido virkne atsevišķu pasākumu, kuru ietekmi novērtē ekonomiskā, sociālā, veselības un vides perspektīvā. Atbilstīgi tematiskās stratēģijas vienotajai pieejai, proti, cik iespējams, iestrādāt jaunus pasākumus jau esošajos instrumentos, šāda pieeja tiek ierosinātā vairākiem pasākumiem. Pārējos pasākumus ierosina, pieņemot jaunus tiesību aktus, kurus plānots iesniegt vienlaicīgi ar šo paziņojumu.

Šā tekstā tālākajās sadaļās īsumā izklāstīti tie pasākumi, kas veido tematisko stratēģiju, un arī tie, kurus gan izskatīja, bet kurus vēl neierosina. Sīkāka informācija ir „Tehniskajā pielikumā paziņojumam par tematisko stratēģiju par pesticīdu ilgtspējīgu lietošanu”¹⁸ un ietekmes novērtējumā, kas sniedz ierosināto pasākumu racionālu skaidrojumu. Visi šie dokumenti ir cieši saistīti un lasāmi kopā.

4.1. Jauni pasākumi, kurus nevar iestrādāt esošajos instrumentos

Šie tematiskās stratēģijas pasākumi tiks iekļauti jaunā Eiropas Parlamenta un Padomes pamatdirektīvā, kuru Komisija ierosina līdztekus šim paziņojumam.

- Dalībvalstu **valsts rīcības plānu** (VRP) izveidošana, kuros jāizvirza dalībvalsts individuālie mērķi, lai samazinātu draudus, risku un ķīmisko augu aizsardzības līdzekļu izmantošanas apjomu.

---

¹⁸ SEC(2006) 895.

- ***Ieinteresēto personu*** līdzdalība VRP izstrādē, ieviešanā un piemērošanā. Sīki izstrādātu noteikumu izveide sabiedrības līdzdalībai; līmenis, kādā tā tiks organizēta, ir jānosaka dalībvalstīm tā, lai iespēja sabiedrībai piedalīties procesā tiktu sniegta iespējami savlaicīgi un efektīvi.
- Pesticīdu profesionālo lietotāju ***apmācības*** sistēmas izveide, lai nodrošinātu, ka cilvēki, kas regulāri lieto pesticīdus, pilnībā izprot ar šo darbību saistīto risku un veic visus nepieciešamos pasākumus, lai atrastu vismazāk kaitīgos līdzekļus augu aizsardzībai. Šādā sistēmā jāiekļauj vadlīnijas lietotājiem par to, kas ir vislabākais, veicot izvēli starp dažādiem līdzekļiem līdzvērtīgai augu apstrādei aizsardzības nolūkā (aizstāšana, ko veic lietotājs).
- Sabiedrības ***izpratnes veicināšana*** (īpašu uzmanību pievēršot pesticīdu neprofesionālajiem lietotājiem), organizējot izpratni veicinošas kampaņas un gādājot par informācijas nodošanu ar mazumtirgotāju starpniecību, lai arī tādējādi uzlabotu sabiedrības informētību.
- ***Regulāras un obligātas izsmidzināšanas iekārtu pārbaudes***, lai samazinātu pesticīdu lietošanas negatīvo ietekmi uz cilvēku (īpaši ar pesticīdiem strādājošo personu) veselību un vidi, kā arī lai nodrošinātu visefektīvāko lietošanu, garantējot, ka faktiski lietotais daudzums atbilst noteiktajai devai.
- ***Aizliegums izsmidzināt pesticīdus, izmantojot aviāciju***, lai samazinātu šādi radīto negatīvo ietekmi uz cilvēka veselību un vidi, jo īpaši tāpēc, ka izsmidzinātie pesticīdi ar gaisa plūsmām var novirzīties citur. Tādēļ izsmidzināšana no gaisa, izmantojot aviāciju, būtu pieļaujama tikai izņēmuma gadījumos, kad tai, salīdzinot ar citām izsmidzināšanas metodēm, ir būtiskas priekšrocības, kā arī gadījumos, kad nepastāv stabilas alternatīvas. Lai samazinātu nevēlamas ietekmes rašanos, jānosaka kritēriji, pēc kuriem vērtējot var paredzēt šādus izņēmuma gadījumus, piemēram, nosakot, kādai ir jābūt operatoru apmācībai un izplatīšanas iekārtu standartiem.
- ***Ūdens vides aizsardzības pastiprināšana*** pret piesārņojumu ar pesticīdiem, lai veicinātu Ūdens pamatdirektīvā nosprausto mērķu sasniegšanu (Ūdens pamatdirektīvas¹⁹ 7. panta 3. punkts, 11. un 16. pants).
- ***Teritoriju noteikšana, kur ievērojami jāsamazina pesticīdu lietošana***, saskaņā ar pasākumiem, kurus veic atbilstoši citiem tiesību aktiem (piemēram, Dzīvotņu direktīvas²⁰ 6., 10. un 12. pants, un Putnu direktīvas²¹ 3. pants un 4. panta 4. punkts). Šādas teritorijas ir jānosaka arī, lai risinātu augsta saskarsmes riska problēmu attiecībā uz sabiedrību un īpašas aizsardzības nepieciešamību attiecībā uz jutīgām grupām, piemēram, bērniem.
- ***Pesticīdu iepakojumu un pesticīdu atlikumu savākšana un iznīcināšana*** un citi pasākumi attiecībā uz rīcību ar šiem līdzekļiem, lai novērstu iespēju, ka tos uzglabā vai lieto pavirši, radot iespēju piesārņot vidi.

---

¹⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 23. oktobra Direktīva 2000/60/EK, ar kuru izveido Kopienas rīcības sistēmu ūdens resursu politikas jomā. (OV L 327, 22.12.2000., 1. lpp.)

²⁰ Padomes 1992. gada 21. maija Direktīva 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (OV L 206, 22.7.1992., 7. lpp.)

²¹ Padomes 1979. gada 2. aprīļa Direktīva 79/409/EEK par savvaļas putnu aizsardzību (OV L 103, 25.4.1979., 1. lpp.)

- ***Tādu saimniecības metožu veicināšana, kurām nepieciešama minimāla pesticīdu lietošana, un vajadzīgo apstākļu radīšana dalībvalstīs, lai lauksaimnieki varētu izmantot Integrēto augu aizsardzību (IAA).*** Tiks izstrādāti Kopienas standarti par integrētu augu aizsardzību (IAA), un attiecīgās prasības no 2014. gada būs obligātas. Kopienas līmenī tiks izstrādāti konkrētiem kultūraugiem specifiski IAA standarti, bet to ieviešana notiks brīvprātīgi un dalībvalstīs šo darbību varētu atbalstīt lauku attīstības ietvaros.
- Draudu samazināšanā paveiktā noteikšana, izmantojot ***atbilstošus saskaņotus indikatorus***, kas būtu saistoši visām dalībvalstīm, kad tās sniegs regulārus ziņojumus. Iespējamie riska indikatori šobrīd tiek izstrādāti projektā, kas ir atbalstīts saskaņā ar Sesto PTA pamatprogrammu (*HAIR*²²). Šiem indikatoriem ir jāklūst par kopējiem indikatoriem, kurus izmanto visās dalībvalstīs, un tie, kur iespējams, jākombinē ar citiem jau esošiem indikatoriem.
- ***Informācijas apmaiņas sistēmas*** izveide Kopienas līmenī – tematiskās stratēģijas ekspertu grupa –, kurā piedalītos dalībvalstīs un visas citas ieinteresētās puses, lai pastāvīgi strādātu ar mērķi radīt un precizēt atbilstošas vadlīnijas, vislabāko praksi un ieteikumus.

Vēl Komisija iestrādās šādus tematiskās stratēģijas pasākumus divos atsevišķos priekšlikumos, kurus pieņems, vēlākais, līdz 2008. gadam.

- Sistēmas uzlabošana, kas ļautu ***apkopot informāciju par augu aizsardzības līdzekļu lietošanu un izplatīšanu*** tirgū aktīvo vielu līmenī, kā arī nodrošināt regulārus ziņojumus, lai kompensētu uzticamas informācijas trūkumu, jo īpaši, lai varētu aprēķināt riska indikatorus.
- Noteikt būtiskas vides aizsardzības prasības attiecībā ***uz jaunajām tirgū laižamajām iekārtām pesticīdu izsmidzināšanai***.

4.2. Pasākumi, kurus var vislabāk iestrādāt jau esošajos instrumentos

Esošajos juridiskajos instrumentos jāiestrādā šādi tematiskās stratēģijas pasākumi.

- ***Atbilstības kontroles sistēmu uzlabošana*** attiecībā uz juridiskām prasībām par augu aizsardzības līdzekļu izplatīšanu un lietošanu, šim nolūkam ievērojami grozot Direktīvas 91/414/EEK 17. pantu. Tas arī ir svarīgi, lai nodrošinātu atbilstību kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) tiešo maksājumu saņemšanai izvirzītajām prasībām, kas kopš 2006. gada ir iekļautas arī Direktīvas 91/414/EEK 3. pantā²³. Turklāt dalībvalstīs būs arī jāziņo par operatoru, apkārtējo cilvēku, iedzīvotāju, patērētāju un savvaļas dabas saindēšanās gadījumiem, kas saistīti ar pesticīdu lietošanu.
- ***Salīdzināmības un aizstāšanas principa*** izmantošana aktīvo vielu novērtēšanai, lēmuma pieņemšanai par iekļaušanu Direktīvas 91/414/EEK I pielikumā (šāds process jau eksistē

²² Saskaņotie pesticīdu riska vides indikatori (*Harmonised Environmental Indicators for Pesticide Risks - HAIR*)

<http://www.rivm.nl/stoffen-risico/NL/hair.htm>

²³ Padomes 2003. gada 29. septembra Regula (EK) Nr. 1782/2003, ar ko izveido kopīgus tiešā atbalsta shēmu noteikumus saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku un izveido dažas atbalsta shēmas lauksaimniekiem. (OV L 270, 21.10.2003., 1. lpp.)

saskaņā ar Direktīvu 98/8/EK par biocīdajiem produktiem), kā arī augu aizsardzības līdzekļu apstiprināšanai dalībvalstu līmenī.

- **Jāpastiprina ikgadējās monitoringa programmas**, ar kurām kontrolē pesticīdu atliekas pārtikas produktos un dzīvnieku barībā, izmantojot regulu, ar kuru nosaka atlieku maksimālo līmeni²⁴, to papildinot ar epidemioloģiskajiem pētījumiem par saskarsmi ar pesticīdiem, kurus veic Eiropas Vides un veselības stratēģijas ietvaros.
- Vides monitorings: **pesticīdu koncentrāciju noteikšana vides sektoros**, lai pārbaudītu modeļa aprēķinus un prognozes riska izvērtēšanas laikā, kā arī to, kā lietotāji ievēro ierobežojumus un norādījumus uz etiķetēm. Pesticīdu kontrole ūdenī ir paredzēta Ūdens pamatdirektīvā.
- **Pesticīdu izpēte**, īstenojot Kopienas Sesto un Septīto pētniecības pamatprogrammu²⁵, lai uzlabotu Eiropas iedzīvotāju veselību un labklājību, paaugstinot pārtikas kvalitāti un uzlabojot pārtikas ražošanas, kā arī saistīto vides faktoru kontroli un veicinot riska izvērtējumu lauku saimniecības līmenī (piemēram, identificējot riskantās vietas un praksi). Šeit ietilpst tādu projektu finansēšana, kuros jo īpaši pievērš uzmanību alternatīvu izstrādei kaitēkļu kontroles metodēm ar ķīmiskiem līdzekļiem. Pesticīdu ietekmi uz bioloģisko daudzveidību un iespēju šādu ietekmi samazināt var pētīt, īstenojot tematiskos pasākumus, kas ir paredzēti Septītās pamatprogrammas²⁶ īpašajā programmā „Sadarbība”.
- Aicinājums dalībvalstīm pesticīdiem **piemērot parastās PVN likmes**, lai samazinātu cenu atšķirības radīto „stimulu” nelikumīgi ievest neatļautus produktus pāri robežai.
- **Starptautiskajā jomā** Kopiena un dalībvalstis ir ratificējušas un ieviesušas Roterdamas konvenciju par iepriekš norunātas piekrišanas procedūru un Stokholmas konvenciju par noturīgiem organiskiem piesārņotājiem. Tās arī nodrošina finansiālu un tehnisku palīdzību (iespēju palielināšana) dažādām divpusējām un daudzpusējām programmām (ieskaitot 2006. gada februārī pieņemto Stratēģisko pieeju starptautiskai ķīmisko vielu pārvaldībai (*Strategic Approach for International Chemicals Management* jeb *SAICM*)), ar kuru veicina pesticīdu (ieskaitot novecojušo pesticīdu krājumus) drošu lietošanu un likvidēšanu. Komisija atzīst, ka risks veselībai un videi, kas rodas pesticīdu lietošanas rezultātā, ir jo īpaši satraucošs jaunattīstības valstīs un valstīs ar pārejas ekonomiku.

4.3. Pasākumi/ darbības, kas šobrīd nav ierosināti kā tematiskās stratēģijas daļa, bet ko varētu atkārtoti izvērtēt vēlāk

Turpmāk uzskaitītie pasākumi/ darbības pēc to apspriešanas konsultāciju posmā un izvērtēšanas ietekmes novērtējumā pagaidām netiek ierosināti iekļaušanai tematiskajā stratēģijā. To iekļaušanu varētu izskatīt vēlāk, ņemot vērā ierosinātās stratēģijas rezultātus, ko analizēs saskaņā ar pamatdirektīvas projektā paredzēto pārskata mehānismu.

- **Kvantitatīvās lietošanas samazināšanas mērķu definēšana**. Nav sistemātiskas un tiešas saistības starp izmantoto pesticīdu apjoma kopējo samazināšanos un ar to saistītajiem riskiem. Turklāt trūkst atbilstošas informācijas par bāzes patēriņu tā dēvētajā „sākumpunktā”, ko varētu izmantot salīdzināšanai, un pastāv vairāki juridiski jautājumi par

²⁴ Skatīt 8. parindi.

²⁵ Informācija par Sesto PP ir atrodama: http://www.europa.eu.int/comm/research/fp6/index_en.html

²⁶ Sīkāka informācija atrodama: <http://ec.europa.eu/research/fp7/>

ieviešanu un saistībām. Tāpēc stratēģijā netiks ierosināti juridiski saistoši mērķi par samazināšanu, pieskaņojoties dalībvalstu politikai.

- *Nodokļu/nodevu sistēmas* izveidošana, *lai kvalitatīvi ietekmētu pesticīdu lietošanu*. Šajā posmā ir praktiski neiespējami izstrādāt efektīvu un kontrolējamu nodokļu/nodevu sistēmu, kas atspoguļotu konkrētu pesticīdu radītu nevēlamo ietekmi. Dalībvalstīm (dažās no tām šobrīd tiek izmantotas vienotas likmes sistēmas) jāizpēta iespēja ieviest „atkarīgās” sistēmas, kas būtu pielāgotas katras konkrētās valsts specifiskajai situācijai un izvirzītajiem aizsardzības mērķiem.

5. SAGAIĀMIE REZULTĀTI UN IETEKME

Pats svarīgākais mērķis, kas jāsasniedz, ieviešot šo tematisko stratēģiju, ir samazināt pesticīdu lietošanas radīto vispārējo risku un negatīvo ietekmi uz cilvēka veselību un vidi. Šāda samazināšanās būs iespējama, mazinot (tiešu un netiešu) kaitīgu iedarbību, kā arī samazinot izmantotajām vielām raksturīgo bīstamību, šajā nolūkā aizstājot bīstamākās vielas ar mazāk kaitīgām (tā dēvētais „aizstāšanas princips”) vai arī izmantojot alternatīvus aizsardzības pasākumus. Šobrīd nav vispārātzītu indikatoru šāda riska izvērtēšanai.

Labākas zināšanas par pesticīdu lietošanu kļūs par galveno faktoru, aprēķinot riska indikatorus – pēc iespējas drīzāk jāizveido atbilstošas informācijas apkopošanas sistēmas, lai varētu aprēķināt indikatorus un to izmaiņu tendences (arī retrospektīvi). Kopumā sagaidāms, ka tematiskā stratēģija ļaus būtiski palielināt zināšanas par pesticīdu lietošanu, tiks izstrādāti attiecīgie riska indikatori, kas ar laiku varētu liecināt, ka lietošana samazinās.

Lai gan tas nav tieši saistīts ar faktisko draudu samazināšanu, ir sagaidāms, ka, pateicoties tādai lauksaimniecības praksei, kur pesticīdus izmanto minimāli (cita starpā – integrētajā augu aizsardzībā, bioloģiskajā lauksaimniecībā), kā arī tam, ka tiks noteiktas zonas, kurās pesticīdu lietošana būs jāsamazina vai jāpārtrauc, samazināsies arī pesticīdu lietošana kopumā. Labāk apmācīti lietotāji ar optimālām izsmidzināšanas iekārtām izmantos pesticīdus daudz efektīvāk, tā samazinot pesticīdu neplānotu nonākšanu vidē (jo īpaši ūdens vidē). Jāpalielina to aramzemes platību īpatsvars, kurās izmantotajās zemkopības sistēmās pesticīdus lieto maz vai minimāli, kā piemēram, integrētajās sistēmās.

Tiek plānots arī, ka, īstenojot tematisko stratēģiju, samazināsies to dalībvalstīs ņemto pārtikas un dzīvnieku barības paraugu īpatsvars, kuros ir pārsniegts atlieku maksimāli pieļaujamais līmenis. Tāpat būtu jāsamazinās cilvēku un dzīvās dabas saindēšanās gadījumu skaits.

Kvantitatīvus mērķus nav iespējams izvirzīt nevienai no šīm tendencēm, jo bieži trūkst nepieciešamās „sākuma” informācijas, vai arī ir pārāk daudz faktoru, lai varētu ticami prognozēt kvantitatīvos efektus. Tomēr ietekmes novērtējums ļauj secināt, ka kopējais paredzamais efekts ir nepārprotami pozitīvs.

6. NĀKAMIE SOĻI

Līdztekus šim paziņojumam, paziņojuma tehniskajam pielikumam un atbilstošajam ietekmes novērtējumam Komisija jau ir pieņēmusi vai arī grasās pieņemt šādus dokumentus:

- priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar kuru nosaka Kopienas pamatprincipus pesticīdu ilgtspējīgas lietošanas nodrošināšanai, iekļaujot 4.1. nodaļā uzskaitītos nepieciešamos jaunus tiesiskos pasākumus,

- priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar kuru pārskata Direktīvu 91/414/EEK un cita starpā iekļauj nepieciešamos pasākumus attiecībā uz pastiprinātu atbilstības kontroli un salīdzināmu novērtēšanu,
- priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par statistikas datiem attiecībā uz augu aizsardzības līdzekļiem,
- priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar kuru nosaka būtiskas aizsardzības prasības jauna pesticīdu izsmidzināšanas aprīkojuma un attiecīgo piederumu laišanai tirgū, iespējams, Direktīvas 2006/42/EK ietvaros²⁷,
- priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par vides kvalitātes standartiem ūdens politikas jomā, ieskaitot standartus, ar kuriem regulētu noteiktu pesticīdu lietošanu.
- Šie jaunie tiesību akti papildinās paziņojumu Padomei un Eiropas Parlamentam, Eiropas Ekonomikas komitejai un Sociālo lietu komitejai par Eiropas Vides un Veselības rīcības plānu, kurā, cita starpā, iekļauti nepieciešamie pasākumi, lai izstrādātu integrētu informāciju par cilvēka saskarsmi ar pesticīdiem un šīs saskarsmes sekām²⁸.

Centieni mazināt pesticīdu radīto risku nepārtraukti attīstās un tie ir regulāri jāpārskata. Tā kā daudziem tematiskās stratēģijas pasākumiem ir nepieciešama pienācīga subsidiaritāte, dalībvalstīm būs: i) jāpiedalās informācijas apmaiņā par individuālajiem valsts rīcības plāniem un precīziem rastajiem risinājumiem, ii) būs jāizstrādā visas nepieciešamās vadlīnijas un vislabākā prakses uzskaitījums.

Tā ar pamatdirektīvas projektu tiks radīts apspriežu forums, **tematiskās stratēģijas ekspertu grupa**, lai izstrādātu vadlīnijas par labāko praksi, kā arī lai kontrolētu, kā notiek tematiskajā stratēģijā izvirzīto pasākumu īstenošana.

Ņemot vērā šādas informācijas apmaiņas un tematiskās stratēģijas ekspertu grupas apspriežu rezultātus, ieteiktos pasākumus regulāri pārskatīs, lai tos pielāgotu tehnikas attīstībai.

---

²⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (EK) Nr. 2006/42/EK par mašīnām un ar kuru groza Direktīvu 95/16/EK OV L 157 9.6.2006., 24. lpp.)

²⁸ COM(2004) 416 galīgā redakcija